

Veřejná politika

pojmy, principy a analýza

P8

Struktura

- Pojmy
- Souvislosti
- Policy analysis

Pojem veřejná politika

Zde napomůže angličtina....

- *Polity*:
 - Konkrétní nebo **existující řád**, instituce.
- *Politics*:
 - **Proces** a dynamická složka vytvářené politiky.
 - Ohled na různé zájmy a konflikty.
- *Policy*:
 - Obsah, výsledek, materiál, **cíl**, konkrétní politika.

Konkrétní politický řád tvoří rámec (*polity*), v němž na základě strategie politického konfliktu a konsensu (*politics*) vzniká materiální stránka (*policy*)

Veřejná a sociální politika

- Vždy limituje meze svobody jednotlivce
 - Vždy ovlivňuje tržní prostředí
- Lze ji ovlivnit/využít/ignorovat, ale nelze se vyhnout jejímu vlivu
- **Dva pohledy:**
 - Idealistický: jak by to být mělo
 - Pragmatický: jak to je, a jak to využít ke svému prospěchu

Veřejná politika

- Politika je cokoliv, co se vláda rozhodne učinit nebo neučinit
- Veřejná politika směřuje k naplnění cílů, které jsou chápány jako cíle/potřeby celé společnosti.
- Zájem celé společnosti x zájem většiny společnosti x zájem elity
- Význam VP roste, jak roste „stát“

Veřejná politika

- Nemá jednotnou definici, definice vycházejí z těchto obecných principů:
 - Politika je činěna ve jménu „veřejnosti“.
 - Politika je ve všeobecnosti iniciována a vykonávána vládou.
 - Politika je interpretována a implementována prostřednictvím veřejných i soukromých aktérů.
 - Politika je to, co vláda zamýšlí učinit, dělá i to co se rozhodne nevykonat.
- Vědní disciplína
 - Veřejná politika x politologie (politické vědy)
 - 60. léta 20st.
 - Multidisciplinarita – politologie, ekonomie, právo, sociologie,...

Veřejná versus sociální politika

- 1. SP je součástí VP
- 2. SP stojí samostatně oproti VP

Veřejná politika	Sociální politika
Politika ŽP	
Bezpečnostní p.	
Mediální p.	
hospodářská p	
p. lidských práv a svobod	
p. zaměstnanosti	
p. bydlení	
vzdělávací p.	
p. péče o zdraví	
rodinná p.	
p. sociálního zabezpečení	
p. boje s chudobou a soc. vyloučením	

Hodnotové základy veřejné a sociální politiky

- Klíčové je chápání vztahu „rovnost“ (rovnost šancí) a „svoboda“
- Spor o slučitelnost rovnosti a svobody
- Viz P6

VP versus ekonomie

- Klasické problémy z pohledu veřejné ekonomie a veřejné politiky:
 - optimální alokace statků [\[1\]](#) a efektivnost jeho dosažení;
 - měření a oceňování užitku;
 - okolnosti a prostředí (selhání trhu, selhání státu, rozhodnutí společnosti).
- [\[1\]](#) Ačkoliv problém optimální alokace zdrojů považuje většina autorů za zásadní, například Hayek považuje za **klíčový problém koordinace**.
- Za nejlepší způsob koordinace potom považuje tržní mechanismus a výsledná situace je tedy tou nejlepší možnou ve srovnání s ostatními koordinačními alternativami.
- Optikou tohoto přístupu potom odpadá i problém hodnocení užitku, pokud jednotlivci začnou nějaký statek považovat za hodnotný (například životní prostředí, vzdělání), potom trh tuto skutečnost zohlední najde způsob jak ji ocenit.

Srovnání pohledu na „optimum“

- *Optimum* kvality i kvantity poskytovaných veřejných statků (formy redistribuce apod.) **z pohledu veřejné politiky lze posuzovat** přinejmenším ve třech rovinách:
 - z hlediska cílů, pro které byla daná veřejná politika vytvořena.
 - z hlediska zájmů jednotlivých aktérů.
 - Normativně, dle výchozí ideologie
- **Optimum z pohledu ekonomie** lze odvozovat z celého spektra ekonomických přístupů. Tradičním požadavkem je pak tzv. **Paretovská efektivnost**, optimální množství určeno prostřednictvím mezních nákladů a mezních individuálních cen

Měření užitku

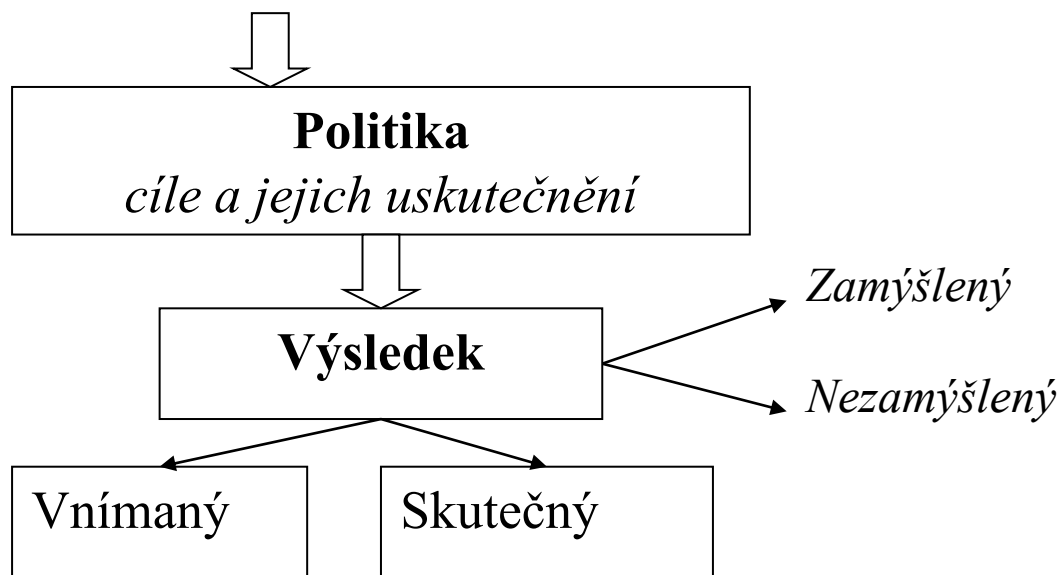
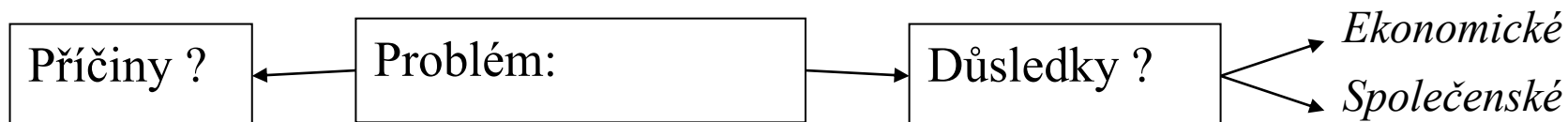
- Existují minimálně dvě významné roviny, ve kterých má smysl provádět hodnocení: **politické a ekonomické hodnocení**.
- Politické hodnocení:
 - potenciál získat podporu (hlasy voličů, podpora aktérů),
 - být uskutečněna (šance na splnění cílů)
 - posloužit nějakému dalšímu, primárně politickému (zájmovému, mocenskému) účelu.
- Ekonomické hodnocení:
 - používá kritéria racionality - racionální činnost spočívá v efektivním využití omezených zdrojů za účelem maximálního dosažení cílů, resp. žádoucích užiteků. ... pořídili jsme to tak levně jak to jen šlo?
- Problém „krátkodobosti“ užitku

Okolností a prostředí

Tak jako dochází k tržním selháním, dochází i k selhání vlády.

- (Jackson, Brown 2003):
 - výsledkem vládních intervencí jsou nepředpokládané změny;
 - formulované cíle vládní politiky jsou nejasné;
 - existují selhání při realizaci;
 - náklady na vládní intervenci nejsou nulové (náklady na byrokracii; transakční náklady);
 - snaha jednotlivců maximalizovat svůj užitek, čímž dochází ke společenským ztrátám (z pohledu teorie veřejné volby).
- **Neexistuje obecná shoda v tom, jak je posuzována realita (Stiglitz 1997):**
 - neschopnost přesně odhadnout důsledky vládní politiky;
 - rozdíly v názorech na chování ekonomiky;
 - neshody v hodnotách

Politika a její souvislosti

- Byl problém vyřešen?
- Převýšily ekonomické a společenské benefity vynaložené náklady?

Shrnutí

- Nevíme, co přesně politika je
 - Víme jistě, že existuje 😊
 - Víme, že má dopady na kvalitu života jednotlivce i společnosti
- Neexistuje shoda v hodnotách ani v popisu reality
 - Existují alternativy, které lze rozpoznat a využít
- Je chyba vnímat současný stav jako fixní a neměnný

Analýza politiky zahrnuje

„tři úrovně“

- Vysvětlení souvislostí a příčin – nenormativně - to je základem pro „doporučení“
- Výzkum závislostí a důsledků – kvalitativní a kvantitativní techniky
- Vývoj a testování teorie o příčinách a důsledcích politiky – snaha najít univerzálně platnou teorii (tj. i předejít současným chybám v budoucnu)
- Popis – příčiny - důsledky

Limity policy analysis

- Omezení síly státu (vlády) – vnitřní, vnější příčiny (analogie černý pasažér, mohou být problémy vyřešeny všechny – teoreticky?)
- Nesouhlas o problému – konflikt hodnot
- Subjektivita interpretace
- Omezená možnost experimentu
- Komplexnost lidského chování – neznáme vše, ale dokážeme manipulovat

- +?
- Pozor na rozdíl mezi policy analysis and policy advocacy

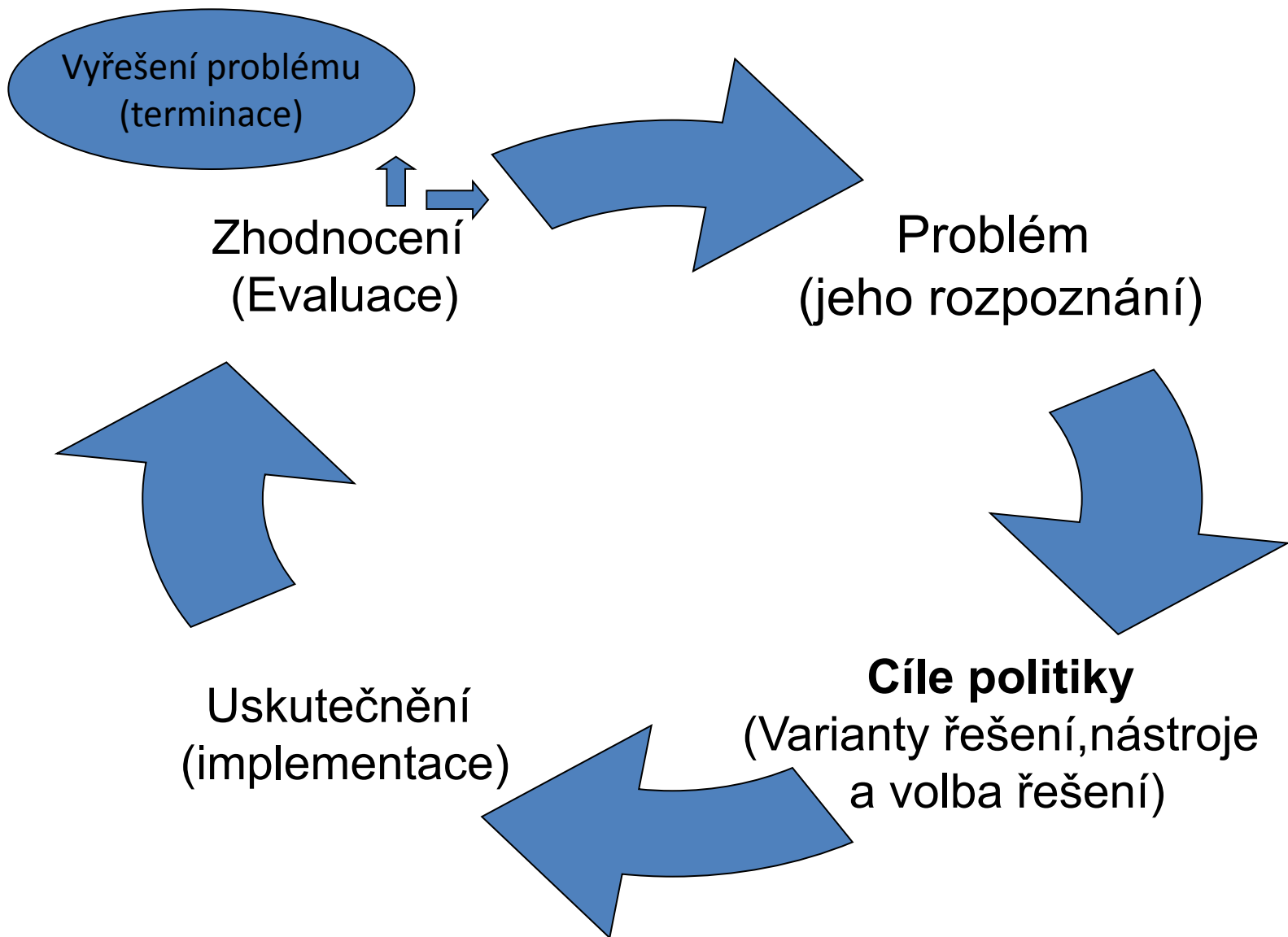
Modely pro analýzu politiky

- Institucionalistický model – policy je důsledek vlivu institucí (legitimita)
- Procesní modely – teorie politického cyklu
- Racionální modely – maximalizace sociálního zisku (benefity větší než náklady). Existují překážky „racionality“ (ekonomické x politické optimum)
- Inkrementalistické modely – postupná (někdy nespojitá) změna. Politika vždy ovlivněna/odůvodněna předchozím
- Skupinové modely - teorie sítí/zájmových skupin, hledání rovnováhy
- Teorie elit – policy=preference elity (\neq nepřátelská masám). Viz P6
- Teorie veřejné volby – homo economicus (politicus –max. soc. welfare).
- Teorie her – racionální volba v konkurenčních situacích, nalezení optima/suboptima
- Nejde o soutěž „který model je lepší“

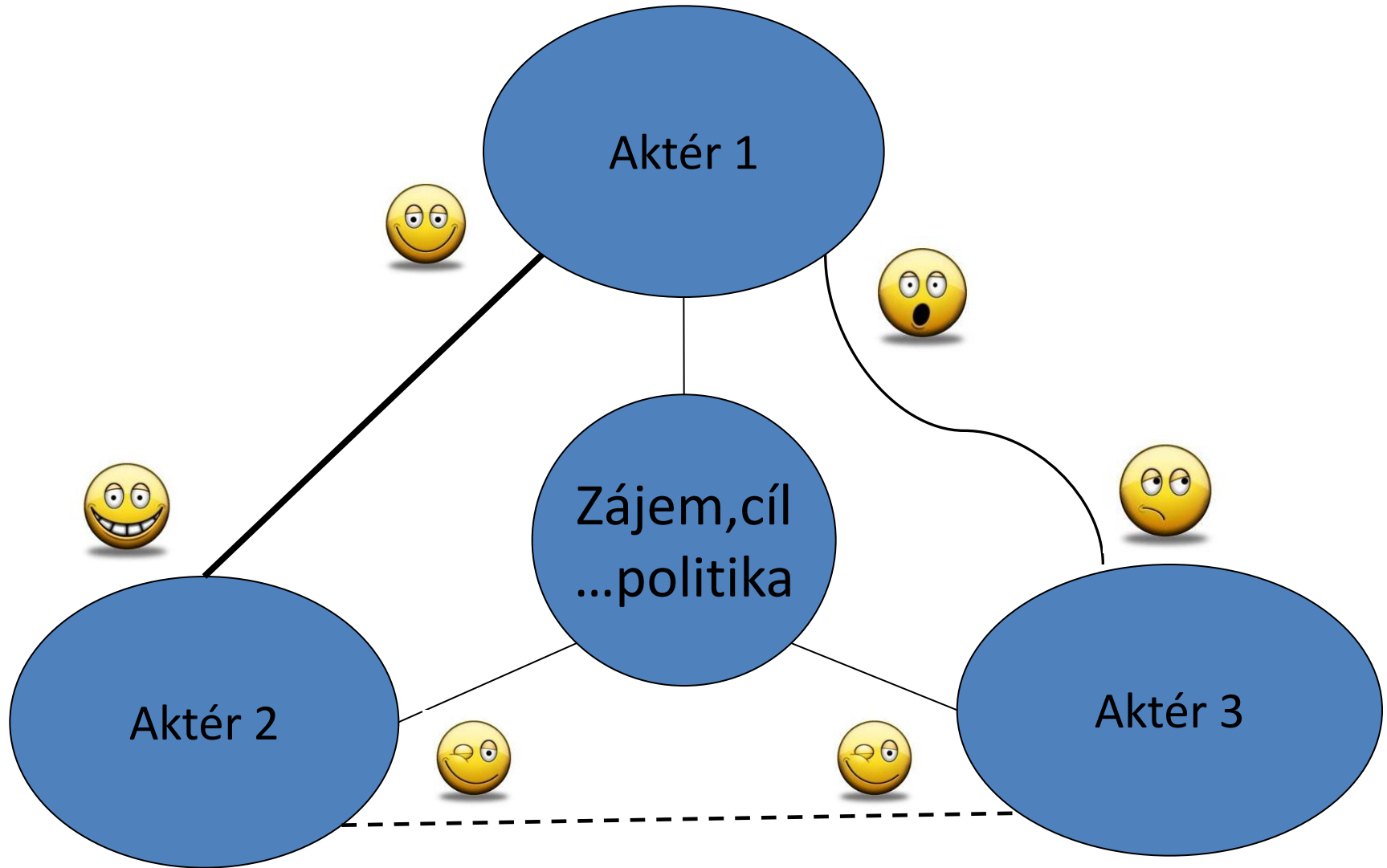
K čemu modely slouží?

- Uspořádat a zjednodušit realitu
- Určit co je důležité
- Uchopit realitu
- Nasměrovat výzkum
- Nabídnout vysvětlení

Politický cyklus - proces

Politické sítě

Koncepce politických sítí

Zúčastnění aktéři (politici, odborníci, úředníci, zájmové skupiny,..) ovlivňují výsledek prostřednictvím vlastního nasazení a angažovanosti, přičemž podléhají vlivu pravidel a postupů.

Z různých kombinací aktérů a pravidel jsou různé výstupy. Ty jsou ovlivněny:

- Sílou vazeb mezi aktéry.
- Stupněm flexibility systému.
- Právním a tržním prostředím.
- Druhem sítě (např. otevřenost x uzavřenost vůči novým aktérům).

Akcentován je důraz na nehierarchické pojetí procesu interakcí.

Sítě mohou být stabilní i nestabilní. Např. iron triangle – stabilní síť v USA (zájmové skupiny, vládní agentury, kongres)

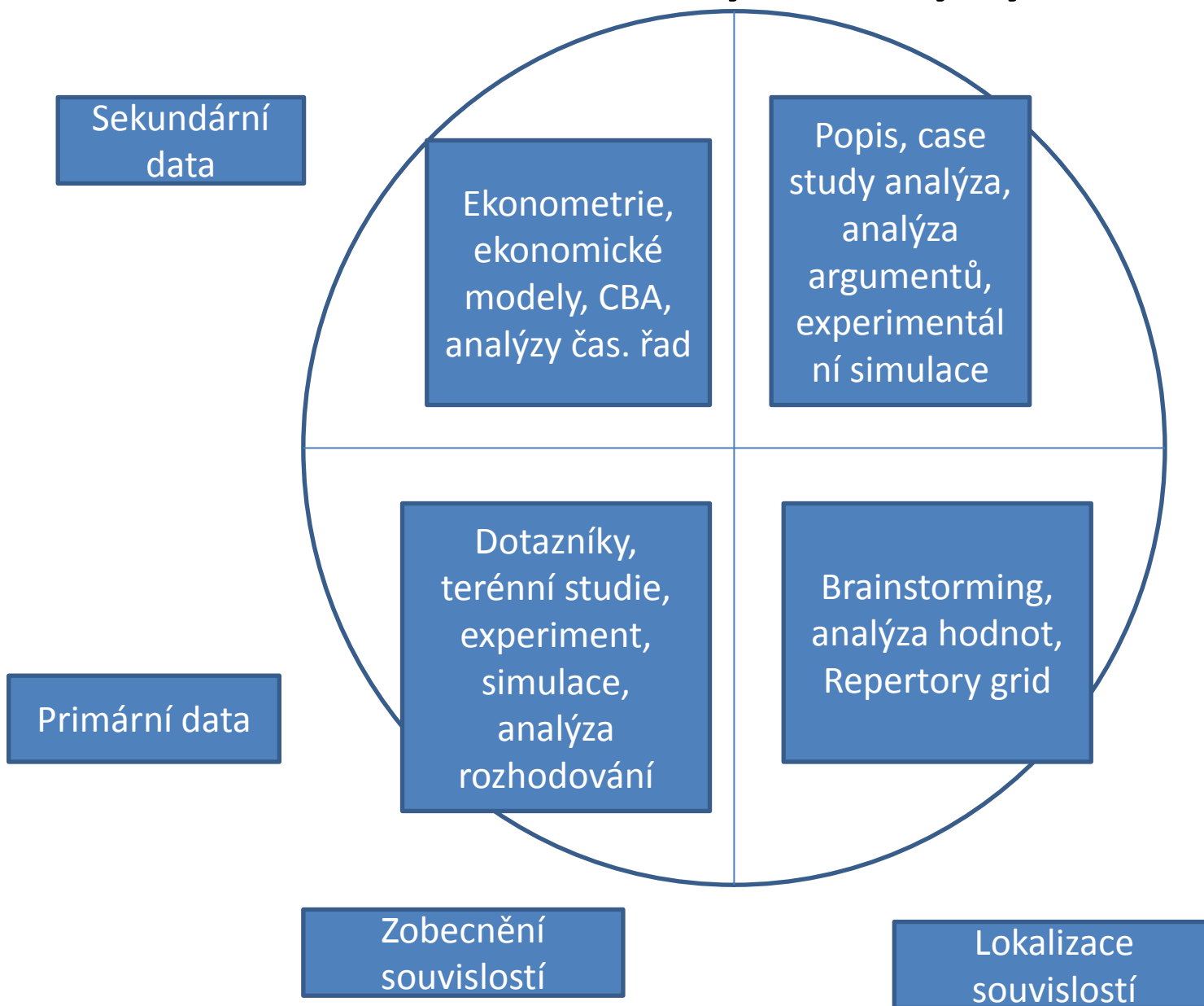

© 2007 Tribune Media Services, Inc. All rights reserved.

6/21

"Honesty may be a good policy, but I'm not convinced it makes financial sense."

Metody analýzy

Metody analýzy - diskuze

- Čísla versus řeči
- Ideálně volba metody podle cíle – prakticky volba metody podle dat
- Ex post vysvětlení – pokud jsem zjistil jenom to, co jsem věděl před analýzou potom
 - Analýza byla špatná
 - Analýza byla zmanipulovaná (směrem, který preferuji viz policy advocacy x policy analysis)
- Doporučení
 - pokud doporučuji něco, co je zjevně logické i bez analýzy, potom byla analýza zbytečná
 - Co doporučuji musí být zdůvodněno
- Zásada: není šablona, kterou lze bezmyšlenkovitě aplikovat

Možnosti směřování veřejné politiky

dvě alternativy:

1. **společnost a její členové jsou schopni jednat zodpovědně (a dokážou určit problém a vyslovit preference).**
 - Lepší možnost než trh: plánování a správa.
 2. **lidský intelekt je omezený** a je nutno použít jiné metody k řízení společnosti.
 - Lépe je spolehnout na tržní řešení, plánovat nelze
-
- Viz P6 a problém přímé x nepřímé demokracie

Literatura

- Text v ISu
- Dye – Understanding of public policy (kpt. 1-2)
- Parsons – public policy

Hlavní přístupy ke zkoumání politiky

		Metoda teoretické konstrukce	
		Deduktivní	Induktivní
Jednotka analýzy	jednotlivec	Teorie racionální volby (Veřejná volba)	Sociologický individualismus (Ekonomie blahobytu)
	kolektiv	Analýza tříd (Marxismus)	Teorie zájmových skupin (Pluralismus/Korporativismus)
	struktura	Institucionalismus (Analýza transakčních nákladů)	Socio-historický Neoinstitucionalismus (Statism)